

Svätý Josemaría: v Bohu a s nami

Od oslavy stého výročia narodenia svätého Josemaríu už uplynulo viac ako dvadsať rokov. Nedávno sme si pripomenuli sté výročie jeho kňazskej vysviacky. A tým môžeme povedať, že vstupujeme do záverečnej fázy príprav na sté výročie založenia Opus Dei. V tomto kontexte výročí je prirodzené položiť si otázku, jeho vlastnými slovami: ako môžeme dnes „potiahnuť za jazyk“ svätého Josemaríu v každej historickej chvíli? Ako môžeme dnes počúvať zakladateľa Opus Dei v tak

odlišnom svete od toho, v ktorom žil on?

16.04.2025

V ten deň mal svätý Josemaría sedemdesiatdva rokov. Bol 9. január 1974 a v obývačke s výhľadom na Viale Bruno Buozzi sa s ním zišla skupina ľudí z Opus Dei, aby spolu strávili chvíľu rodinného rozhovoru. Prítomní to netušili, ale boli to predposledné narodeniny, ktoré oslávil na tejto zemi. Vo vzduchu sa niesla radosť z oslavy a pre osobitnú dôvernú atmosféru bolo cítiť očakávanie tejto spoločnej chvíle. Svätý Josemaría začal slovami: „Nechcel som si vopred nič pripraviť, keď som sem prišiel hovoriť s vami... Radšej si nič nepripravím,“ – zdôraznil, keď si sadal – „hoci niekedy nemáte veľkú šikovnosť vytiahnuť zo mňa slová.“^[1]

Od oslavy stého výročia narodenia svätého Josemaríu už uplynulo viac ako dvadsať rokov. Nedávno sme si pripomenuli sté výročie jeho kňazskej vysviacky. A tým môžeme povedať, že vstupujeme do záverečnej fázy príprav na sté výročie založenia Opus Dei. Čas plynie – za sto rokov sa môže udiť mnoho vecí a svet sa mení.

Komunikácia, doprava, zábava, medicína, vzdelávanie a mnohé ďalšie oblasti nášho každodenného života boli na začiatku 20. storočia nepredstaviteľné. „Za sto rokov sa spoločnosť a Cirkev veľmi zmenili, a rovnako aj Opus Dei, keďže je ich súčasťou,“ uviedol Prelát Opus Dei v jednom rozhovore. „Nie sme ľahostajní voči fenoménom ako je globalizácia, uplatnenie žien vo verejnom priestore, nové dynamiky pracovného a rodinného života atď.“^[2]

V tomto kontexte výročí a zmien je prirodzené položiť si otázku, jeho vlastnými slovami: ako môžeme dnes „potiahnuť za jazyk“ svätého Josemaríu v každej historickej chvíli? Ak „svätí, ktorí už dosiahli Božiu prítomnosť, si s nami zachovávajú putá lásky a spoločenstva“^[3], ako môžeme dnes počúvať zakladateľa Opus Dei v tak odlišnom svete od toho, v ktorom žil on?

Život, ktorý sa neuzatvára v minulosti

Prvé stretnutie dona Álvara del Portilla, nástupcu svätého Josemaríu, so svätým Pavlom VI. sa uskutočnilo 5. marca 1976, len dva roky po tej rodinnej besede, ktorú sme predtým spomínali. Rímsky pápež krátko hovoril o zakladateľovi Opus Dei, najmä o jeho veľkodušnej odpovedi na charizmy, ktoré prijal od Boha, až napokon poradil: „Vždy, keď budete musieť niečo rozhodnúť, postavte sa

pred Boha a spýtajte sa: v tejto situácii, čo by urobil môj zakladateľ?“^[4] Rozhovor sa potom niesol v duchu rôznych spomienok a príbehov zo života svätého Josemaríu, a napokon sa svätý Pavol VI. opýtal: „Zapísali ste si to všetko?“ Don Álvaro odpovedal: „Áno, Svätý Otče – a nielenže je to zapísané, ale je to zaznamenané aj na filmoch.“ A pápež povedal: „Toto je poklad, nielen pre Opus Dei, ale pre celú Cirkev.“^[5]

Vďaka práci mnohých ľudí máme k dispozícii množstvo zdrojov, ktoré umožňujú každému, kto má záujem, hlbšie spoznať život zakladateľa Opus Dei. Navyše pred viac ako dvadsiatimi rokmi vznikol Historický inštitút svätého Josemaríu Escrivá de Balaguer, ktorý podporuje výskum jeho života a pracuje na vydaní a publikovaní jeho diel. Avšak, stačí dôkladne poznať život svätého Josemaríu, aby sme boli jeho

súčasníkmi? Stačí, ak dnes počúvame jeho kázne v audio alebo video podobe, aby „žil“ v našej dobe? Môže sa stať, že keď si položíme otázku „čo by urobil v tomto prípade?“, nenájdeme odpoveď?

Keď sa hlbšie zamyslíme nad týmito otázkami, môžeme naraziť na niektoré výzvy. Skutočne, existuje riziko vnímať život svätého Josemaríu len ako niečo, čo patrí do minulosti – do minulosti, ktorá je čoraz vzdialenejšia, keďže od tých čias uplynulo už celé storočie. Hrozí, že si pomyslíme, že azda ešte môžeme nájsť niekoľko bodov kontaktu so súčasnosťou, alebo určité podobnosti so svetom, v ktorom žijeme – a že môžeme jeho učenie uplatniť v niektorých konkrétnych situáciách –, no bez toho, aby to podstatné z jeho života bolo pre nás skutočne súčasné. V skutočnosti sa môže stať, že niektorým ľuďom robí problém porozumieť jeho slovám,

výrazom či postojom, ktoré si vyžadujú vysvetlenie alebo poznámku uvádzajúcu ich do súvislostí.

Existuje aj ďalšie riziko, bežné pri historických postavách: že si vyberieme časť namiesto celku. Vzhľadom na množstvo dostupného materiálu nie je neobvyklé nájsť vyjadrenia, ktoré na prvý pohľad hovoria jednu vec, a zároveň jej opak; alebo z týchto útržkov vytvoriť zjednodušený, stereotypný obraz o jeho myslení; či prikladať rovnakú dôležitosť bežným rozhovorom ako oficiálnym dokumentom určeným na formáciu. Rovnako to platí aj pre rozhodnutia alebo odporúčania, ktoré reagovali na konkrétny historický kontext – a hoci duch, ktorý ich inšpiroval, ostáva, nemusia byť automaticky použiteľné v každej dobe.

Sám zakladateľ Opus Dei si tieto riziká uvedomoval. Keď rozprával o histórii tejto charizmy, ktorú Boh chcel pre náš svet, povedal: „Pán posunul Dielo vpred napriek tomu, že mal k dispozícii také úbohé nástroje, ako som ja. Ale niekedy ma na srdci zabolí myšlienka, že možno sa na to všetko jedného dňa budeme pozeráť – samozrejme, nie tí vaši najstarší bratia – s láskou a nadšením, ale ako na archeologický nález, ako na starobylý kúsok. Dúfam, že si uvedomia, že to je rieka slz, množstvo krvi, modlitby a obety.“^[6] A práve to posledné platí pre každú dobu: Opus Dei je povolane byť rieka života, ktorá pramení z Boha a vždy smeruje do budúcnosti.

V tomto zmysle je potrebné pristupovať k životu a učeniu svätého Josemaríu s rozvahou, aby sme žili z jeho ducha bez toho, aby sme uviazli v nejakej malej

nejasnosti. Okrem toho – a je to prirodzené – nestačí len úsilie o historický kontext, aby sa každá generácia cítila jeho posolstvom oslovená. Živiť sa dnes jeho životom nie je iba vecou historického výkladu. Vzťah so svätým a s charizmou je tajomný vzťah so živou skutočnosťou.

Rieka života, ktorá prichádza od Krista

Ako však môžu byť slová z minulosti, z odlišného historického kontextu, stále aktuálne? Ako môže Duch Svätý naďalej prehovárať ku každej generácii prostredníctvom učenia zakladateľa alebo svätca? Pred pár rokmi pozval pápež František Cirkev k meditácii nad postavou svätého Františka Saleského pri príležitosti štyristého výročia jeho smrti, pretože jeho život je „darom, ktorý sa znovu odovzdáva každému z nás“.^[7] To isté urobil svätý Ján Pavol II., keď

predstavil „život a svedectvo sestry Faustíny Kowalskej ako dar Boha pre našu dobu“.^[8] Svätá Terézia

Benedikta od Kríža dostala dôležité Božie svetlo pri čítaní svätej Terézie z Avily; svätý Augustín zažil niečo podobné, keď sa stretol so životom svätého Antona; a uzdravujúceho sa svätého Ignáca z Loyoly osobitne dojali postavy svätého Františka a svätého Dominika. V životoch tých, ktorí už sú v Božej prítomnosti – ako je to aj so svätým Josemaríom –, je niečo, čo má moc oslovovať ľudí v každej dobe.

Ježiš vždy učil, že náš Boh je Bohom živých; že jeho slová prinášajú novotu v každom čase. Spomeňme si na scénu, keď sa saduceji pokúsili Ježiša podchytiť príbehom o manželstvách, potomkoch a vzťahoch po smrti – na čo im Ježiš odpovedal: „Veľmi sa mýlite... Boh nie je Bohom mŕtvych, ale živých“ (porov. Mk 12,27). Podobne ako v tom

zamotanom prípade je Kristovo zmŕtvychvstanie kľúčom aj pre otázku, ktorou sa tu zaoberáme. Objaviť, ako Boh koná v priebehu dejín, je nevyhnutné na to, aby sme pochopili, čo znamená, že svätý Josemaría je naším súčasníkom – že jeho život patrí k živým dejinám Cirkvi: v minulosti, prítomnosti i budúcnosti. Ako povedal Joseph Ratzinger, „v slove z minulosti – môžeme myslieť na dielo, ktoré nám svätý Josemaría zanechal – možno počuť otázku adresovanú dnešku; v ľudskom slove znie niečo väčšie“.^[9] S pomocou Ducha Svätého sa Cirkev učí nachádzať, na základe prameňov Zjavenia, odpovede na stále nové situácie. Podobne, tiež pod vedením Ducha Svätého, môže charizma osvetliť stále nové situácie, v ktorých sa nachádzame.

Keď je charizma v kontakte s dejinami, s konkrétnymi ľuďmi, s ich nepokojmi a nádejami, uskutočňuje

sa to, čo Ježiš hovorí o človeku, ktorý objaví logiku Nebeského kráľovstva, pretože „zo svojej pokladnice vynáša veci nové aj staré“ (Mt 13,52). V tomto procese je cenné nezabudnúť na slová samotného svätého Josemaríu: vždy musíme konať „s vedomím, že zmena historických okolností – a tým aj zmien v usporiadaní spoločnosti – môže spôsobiť, že to, čo bolo kedysi správne a dobré, prestane byť takým. Preto vo vás musí byť neustála konštruktívna kritika, ktorá znemožňuje paralyzujúce a deštruktívne pôsobenie zotrvačnosti.“^[10]

Svätý Josemaría, ktorý sa už teší plnosti života v Kristovi, nie je vzdialený sto rokov – je medzi nami prítomný a rôznymi spôsobmi nám naďalej odovzdáva ducha, ktorého mu Boh zveril, aby ľudia každej doby mohli týmto svetlom osvetliť svoju vlastnú historickú situáciu. V tomto

zmysle je našou zodpovednosťou naučiť sa rozlišovať v slovách a postojoch zakladateľa Opus Dei to, čo patrí jeho historickému kontextu, jeho osobnému charakteru, jeho názoru v konkrétnej situácii – od toho, čo je súčasťou charizmy, ktorú chcel Boh. Treba sa naučiť rozlišovať to, čo je v svätom Josemaríovi čisto historické, od ohňa, ktorý v ňom zapálil Duch Svätý – a ktorý sa dotýka podstatných črt Opus Dei. V tomto prirodzenom procese rozlišovania má Cirkev – a ten, kto je v Diele na čele – náročnú úlohu: spolu s pomocou Božou a s pomocou všetkých, ktorí tento duch prijali, vždy správne viesť tento proces.

Zakladateľ, ktorý sa skrýva, aby mohol zažiť Boh

Mnohí svätci vyjadrili túžbu pokračovať v misii, ktorú vykonávali na zemi, aj z neba. O svätej Terézii z Lisieux napísal nedávno pápež

František: „Premena, ktorá sa v nej udiala, jej umožnila prejsť od vrúcnej túžby po nebi k ustavičnej a horúcej túžbe po dobre pre všetkých, čo vyvrcholilo v jej sne pokračovať v nebi vo svojej misii milovať Ježiša a privádzať ľudí k láske k nemu. V tomto zmysle v jednom zo svojich posledných listov napísala: ‚Dúfam, že v nebi nebudem nečinná. Moja túžba je pokračovať v práci pre Cirkev a pre duše.‘ A v tých istých dňoch povedala ešte priamočiarejšie: ‚Prežijem svoje nebo na zemi až do konca sveta. Áno, chcem prežiť svoje nebo tak, že budem konať dobro na zemi (...). Boh by mi nedal túto túžbu konať dobro na zemi po mojej smrti, keby ju nechcel uskutočniť.‘“^[11]

Veľmi podobne bol o tom presvedčený aj svätý Josemaría. „Zvykol nám opakovať,“ píše don Álvaro v jednom zo svojich listov, „už roky, často a s tou svojou vždy hlboko úprimnou otcovskou dôvernosťou:

„Keď zomriem, veci pôjdu ešte lepšie, pretože tu som už len prekážkou; a z neba vám budem môcť pomáhať lepšie.“^[12] Od chvíle, keď svätý Josemaría fyzicky opustil túto zem, uplynulo už takmer päťdesiat rokov. V Opus Dei sa vtedy začalo obdobie kontinuity a zároveň novosti – „s touto veľkou citeľnou prázdnotou, ale s veľmi intenzívnou nadprirodzenou účinnosťou“^[13]; s materiálnou neprítomnosťou zakladateľa, ale s jeho duchovnou prítomnosťou, pretože je už s Bohom. Ako ho dnes opäť osloviť? Ako objaviť, čo by robil v každej situácii, keby žil v našej dobe, milujúc tento náš čas?

Možno práve v tej „veľkej citeľnej prázdnote“ – v jeho fyzickej neprítomnosti – je ukrytý kľúč, ktorý mu umožňuje naplno uskutočniť mottom svojho života: „Skryť sa a zmiznúť – to je moje; nech zažiarí len Ježiš.“^[14] Touto cestou neuvidíme v zakladateľovi Opus Dei iba človeka s

vlastnosťami doby, v ktorej žil, ktorého treba mechanicky napodobňovať. Viac než o to, žiť ako on, ide o to, žiť s ním v Kristovi, neustále sa nanovo inšpirovať duchom, ktorým ho Boh naplnil. Sám svätý Josemaría viackrát zdôraznil, že v každej dobe máme napodobňovať predovšetkým Krista. Ide o to, aby sme žili svoju vlastnú historickú situáciu, všetky veľké i malé epizódy života, „cum Petro ad Iesum per Mariam“^[15] – ako kontemplatívne duše uprostred sveta, v tomto božskom dialógu, pevne zakorenení v Cirkvi, pretože iba tak môžeme zostať trvalo verní.

„Vydať sa na more sveta neznamená prispôbiť zvesť alebo ducha súčasným okolnostiam, pretože Evanjelium už samo v sebe obsahuje schopnosť osvietiť každú situáciu. Skôr ide o povolanie k tomu, aby každý z nás, so svojimi duchovnými a intelektuálnymi prostriedkami, so

svojimi profesionálnymi schopnosťami a životnou skúsenosťou, ale aj so svojimi obmedzeniami a chybami, sa snažil nájsť spôsoby, ako viac a lepšie spolupracovať na tej ohromnej úlohe postaviť Krista na vrchol všetkých ľudských činností. K tomu je potrebné do hĺbky poznať dobu, v ktorej žijeme, dynamiky, ktoré ju pretínajú, možnosti, ktorými sa vyznačuje, a limity a nespravodlivosti, niekedy vážne, ktoré ju sužujú.“^[16]

* * *

Svätý Josemaría zvykol o Opus Dei hovoriť, že „všetko je urobené a všetko je ešte treba urobiť“. V momente jeho kanonizácie Cirkev vďaka jeho svätému životu prijala a potvrdila charizmu, ktorú mu Boh zveril ako zakladateľovi. Preto jeho život – ktorý presahuje smrť a prechádza dejinami – nás z neba

pobáda, aby každý z nás bol Opus Dei. Videli sme, že niekedy, keď prichádzal na stretnutia so svojimi synmi a dcérami, nič si nepripravoval, pretože radšej reagoval na otázky tých, ktorí tam boli. To isté sa deje aj dnes: svätý Josemaría je pripravený sa nechať vyprosiť o radu tými, čo žijeme v úplne odlišnej dobe. Aby sa to mohlo uskutočniť, musíme najprv objaviť svoje vlastné otázky a nepokoje, a potom ich hľadať v Kristovom svetle, cez ducha zakladateľa Opus Dei. Svätý Josemaría, ktorý sa nachádza vo večnej novosti Boha, nerozdáva recepty z minulosti – ale neustále sa stretáva s prítomnosťou, aby spolu s nami budoval budúcnosť.

.....

[1] Spomienky Hernána Salceda.

[2] Mons. Fernando Ocáriz, Rozhovor s El Mercurio de Chile, 28-VII-2024.

[3] Pápež František, Apoštolská Exhortácia. *Gaudete et Exsultate*, č. 4.

[4] Blahoslavený Álvaro del Portillo, Slová prednesené na rodinnom stretnutí. AGP, Biblioteca, P01, 1976, s. 281.

[5] Tamtiež, s. 284.

[6] Sv. Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia, 14-VI-1972.

[7] Pápež František, Apoštolský list *Totum amoris est*, 28-XII-2022.

[8] Sv. Ján Pavol II, Homília z kanonizácie blahoslavenej Márie Faustíny Kowalskej, 30-IV-2000.

[9] Benedikt XVI, Ježiš Nazaretský. Prvá časť. Úvod.

[10] Sv. Josemaría, 29. List, č. 18.

[11] Pápež František, Apoštolská exhortácia. C'est la confiance, 15-X-2023, čč. 42-44.

[12] Blahoslavený Álvaro del Portillo, *Cartas de familia* II, č. 52. AGP, Biblioteca, P17.

[13] Tamtiež, č. 64.

[14] Sv. Josemaría, List na zlaté výročie kňazskej vysviacky, 28-I-1975.

[15] Sv. Josemaría, *Vyhňa*, č. 647.

[16] Mons. Fernando Ocáriz, Správa zo dňa 7-VII-2017.

Hernán Salcedo Plazas

.....

pdf | document generated
automatically from <https://opusdei.org/sk-sk/article/svaty-josemaria-v-bohu-a-s-nami/> (24.04.2025)